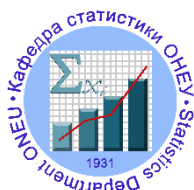

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 7

**Одеса
2021**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 7. – Одеса, ОНЕУ. – 2021. – 161 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Готліб І. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотосенкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Багірова К. Р. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Біла Д. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Галан А. Я. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Гузінська А. М. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Єзерська А. О. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Запиченко В. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Іванченко Т. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Криса К. М. – студентка факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету,

Лукашєва А. Є. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Лупу А. Р. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Мельник С. А. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Осадчук Я. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Табунщик О. Г. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Ткач Ю. І. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Хомколова В. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Чайковська О. О. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Шпілінова Є. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Штельмашук М. С. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету.
Яценко А. М. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Єзерська А.О., Самоєнкова О.В. Статистичне дослідження рівня екологічної безпеки атмосферного повітря України	6
Галан А.Я., Милашко О.Г. Статистичний аналіз туристопоту в Україну	13
Білоус О.Ю., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз фінансових результатів діяльності підприємств України	20
Чайковська О.О., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз впливу факторів на рівень розвитку малого підприємництва в Україні	26
Штельмашук М.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня людського розвитку в Україні та деяких країнах світу	33
Осадчук Я.В., Самоєнкова О.В. Міжнародні порівняння рівня освіти населення	40
Іванченко Т.А., Вітківська К.В. Особливості сучасного рівня життя по окремих регіонах України	49
Табунщик О.Г., Погорєлова Т.В. Аналіз розвитку та стану страхового ринку в Україні	56
Мельник С.А., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз витрат на охорону навколишнього середовища в Україні	63
Криса К.М., Погорєлова Т.В. Аналіз динаміки іпотечного кредитування в Україні	72
Іванченко Т.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз тарифних ставок в Україні	78
Яценко А.М., Вітківська К.В. Проблеми та демографічні прогнози для України	83
Шпілінова Є.А., Вітківська К.В. Сучасні тенденції дитячої смертності	88
Лукашєва А.Є., Вітківська К.В. Сучасні тенденції демографічної ситуації: регіональний аспект	94
Багірова К.Р., Вітківська К.В. Статистична оцінка життєвого рівня населення для окремих регіонів України	101
Іванченко Т.А., Готліб І.Г. Статистичний аналіз та прогнозування надходження інвестицій в економіці України	108

Лупу А.Р., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз проблем розвитку туристичної галузі в Україні та світі у 2021 році	120
Гузінська А.М., Ольвінська Ю.О. Сучасний аналіз тенденцій динаміки чисельності населення в Україні	125
Біла Д.В., Ольвінська Ю.О. Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток економіки України: проблеми та шляхи їх вирішення	131
Ткач Ю.І., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки середньої тривалості життя в Україні	140
Запіченко В.В., Ольвінська Ю.О. Відкриття ринку землі: проблеми та перспективи	150
Хомколова В.А., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки мінімальної заробітної плати в Україні	155

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Криса К. М.¹, Погорєлова Т. В.²

1 – студентка, факультет фінансів і банківської справи,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Криса К. М., Погорєлова Т. В. Аналіз динаміки іпотечного кредитування в Україні. *Визначено сутність іпотеки відповідно до діючого законодавства України. Проаналізовано обсяги наданих кредитів та дані щодо іпотечного кредитування за його термінами. Розраховано та проаналізовано відносну швидкість зростання загального обсягу наданих позик за період 2015-2020 років. Зазначено умови подальшого розвитку іпотечного кредитування в країні.*

Ключові слова: *іпотека, іпотечне кредитування, відсоткова ставка, житло, темпи зростання, темпи приросту, структура іпотечного кредитування.*

Krysa K. M., Pogorelova T. V. Analysis of the dynamics of mortgage lending in Ukraine. *The essence of the mortgage is determined in accordance with the current legislation of Ukraine. The volumes of granted loans and data on mortgage lending according to its terms are analyzed. The relative growth rate of total loans for the period 2015-2020 is calculated and analyzed. The conditions for further development of mortgage lending in the country are indicated.*

Keywords: *mortgage, mortgage lending, interest rate, housing, growth rates, growth rates, structure of mortgage lending.*

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Криса, К. М. Аналіз динаміки іпотечного кредитування в Україні [Текст] / К. М. Криса, Т. В. Погорєлова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 7.– Одеса, ОНЕУ. – 2021. – С. 72 – 77.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Іпотечне кредитування користується популярністю, але на жаль, не в нашій країні, а закордоном. Оскільки не кожна особа може здійснити покупку житла чи деяких територій, або навіть зробити ремонт за власні кошти, люди звертаються саме до банківських установ за іпотечним кредитуванням. У сучасних умовах розвитку через політичну, економічну та соціальну нестабільність в нашій країні, яка тягне за собою наслідки зниження купівельної спроможності, попит на іпотечні кредити падає, навіть незважаючи на те, що потреба в нерухомості є занадто великою. Таким чином, забезпечення населення житлом являється однією із

найважливіших, як соціальних, так і економічних проблем. Тож, дуже актуальним наразі є проведення статистичного аналізу стану іпотечного кредитування задля створення реальних умов надання іпотечних кредитів банківськими установами, якими зможе користуватися будь-який українець.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питання стану іпотечного кредитування та його розвитку було присвячено чимало праць вітчизняних економістів, які досліджували сутність іпотечного кредитування, його умови, переваги та недоліки, серед авторів є такі як: Боднарук І. Л., Головатий Н. М., Журавльова Т. О., Губа М. О, Кушнір С. О. та багато інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на різноманітні аспекти вивчення іпотечного кредитування сучасними економістами існує деяка невизначеність у висвітленні інтенсивності динамічних процесів іпотечного кредитування України.

Мета статті полягає в аналізі сучасного стану іпотечного кредитування в Україні та визначення його особливостей за допомогою статистичних методів.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день проблема купівлі житла є дуже актуальною, адже тисячі українців стикаються з такою проблемою, як недостатність фінансових ресурсів. Перше, це недостатність фінансових ресурсів на купівлю житла, друге – недостатність на ремонт житла. Саме це є основною причиною, чому люди звертаються до банків за коштами, та оформлюють іпотечне кредитування, адже воно може бути споживче, тобто іпотечне кредитування на ремонт, або звичайна іпотека на придбання нерухомості. У розвинених країнах широко застосовується банківське іпотечне кредитування, але в Україні існує ряд проблем, які заважають клієнтам повноцінно користуватися даною послугою.

Вчені зазначають, коли перед Європою постало питання забезпечення населення житлом, після часів Другої світової війни, іпотекою стали вважати одним із найбільш суттєвіших механізмів подолання проблем населення з житлом. Звернувши увагу на світовий досвід, кредитування під заставу житла необхідно розглядати не тільки як інструмент подолання кризового становища в країні, який є дуже дійовим, але і як розвиток банківського сектору, будівельної та близької до неї галузі економіки та, звичайно, прискорення державних економічних реформ. Через нестабільну політичну та економічну ситуацію в нашій країні розвиток іпотечного кредитування зазнає гальмування, адже країну оточують завжди зростаючі кредитні ставки, жорсткі до неможливості умови кредитування, збільшення порогу за першим внеском та підвищення штрафів за прострочені внески. Всі ці несприятливі умови тягнуть за собою гальмування розвитку іпотечного кредитування та перетворення можливості іпотеки лише в мрію [1, с.57].

Відповідно до Закону України “Про іпотеку” іпотеку визначають як, вид забезпечення виконання зобов’язання нерухомим майном, що залишається у володінні і користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов’язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника у порядку, встановленому цим Законом [2]. Тобто, іпотекою можна вважати варіантом застави нерухомості, причому об’єкт під заставою належить боржнику, але у разі не виконання боржником своїх зобов’язань, вона переходить у власництво кредитора. Іпотека є гарантією виконання зобов’язань. Щодо іпотечного кредитування, то це отримання кредиту на купівлю нерухомого майна, яке в свою чергу надходить під заставу кредитної організації, як гарантія повернення кредиту.

Проаналізуємо обсяги наданих кредитів домогосподарств у розрізі цільового спрямування за останні 6 років, тобто 2015-2020 роки (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка іпотечних кредитів, наданих домогосподарствам за цільовим спрямуванням за 2015 -2020 роки, млн. грн.

Роки	Усього наданих кредитів	у тому числі			
		споживчі кредити	на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості	інші кредити	із загальної суми іпотечні кредити
2015	174 869	104 879	66 169	3 821	60 215
2016	163 333	101 528	58 549	3 255	60 265
2017	174 182	122 066	48 268	3 848	38 601
2018	201 102	151 625	44 458	5 019	42 308
2019	209 251	164 790	38 871	5 589	34 983
2020	210 001	172 972	30 800	6 229	31 324

Джерело: розроблено авторами на основі [3].

Загалом динаміка обсягу наданих кредитів домогосподарствам банківських кредитів в Україні досить неоднорідна, про що свідчить аналіз даних таблиці 1. Так, можна помітити спад надання споживчих кредитів з 2015 до 2016, що є наслідком кредитних процесів 2013-2014 рр. Значний спад у цьому розрізі стався через девальвацію гривні, адже у 2012 році, долар США коштував приблизно 10 грн. за 1 долар, а в 2015 році, це вже 22 грн. за 1 долар. З того часу курс почав зростати і наразі він близько 27 грн. за 1 долар. Саме завдяки такому непостійному валютному курсу виникли проблеми як у кредитній сфері, так і у всій банківській системі загалом. Щодо іпотечного кредитування, протягом досліджуваного періоду

обсягу коливаються. Найбільший показник спостерігається у 2016 році, він складає 60 215 млн. грн., а найменший у 2020 р. – 31 324 млн. грн. Досліджуючи період 2015-2020 років, можна помітити значний спад обсягу іпотечних кредитів у 2016-2017 роках, майже в половину, у 2018 році обсяг трішки збільшився і далі знову пішов на спад. Разом зі зменшенням обсягів іпотечного кредитування, зменшується і обсяг кредитів на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості.

Проаналізуємо інтенсивність динаміки іпотечних позик, наданих домогосподарствам за цільовим спрямуванням за період 2015 -2020 роки. Для цього спочатку розрахуємо темпи зростання та темпи приросту. и.

Нагадаємо, що темп зростання визначається як співвідношення поточного рівня (Y_i) до базисного (Y_{i-t}):

$$Tr = \frac{Y_i}{Y_{i-t}} \quad (1)$$

Визначити темп приросту можна як різницю між темпом зростання у відсотках і 100 %, тобто за формулою:

$$Tr = Tr_{(\%) } - 100\% \quad (2)$$

Більш детально статистична методика розрахунків інтенсивності динаміки кредитування, у т.ч. іпотечного, наведено у наукових статтях та посібниках, наприклад [4, с.121-140], [5].

Результати розрахунків за формулами (1) і (2) подані в таблиці 2.

Таблиця 2

Відносна швидкість зростання загальних обсягів наданих позик в Україні за період 2016-2020 рр.

Роки	Ланцюгові темпи зростання, %	Ланцюгові темпи приросту, %
2016	93,4	-6,6
2017	106,6	6,6
2018	115,5	15,5
2019	104,1	4,1
2020	100,4	0,4

Джерело: розроблено авторами на основі [6].

Отже, можна зазначити що у 2016 році порівняно з 2015 обсяг наданих позик зменшився на 6,6%. У наступні роки темпи зростання росту та приросту наданих кредитів збільшувалися порівняно з кожним попереднім роком. Найбільш високі показники спостерігаються у 2018 році, коли темп росту дорівнював 115,5%, що свідчить про збільшення позик на 15,5 % порівняно з 2017 роком.

Одним із ключових факторів, який впливає на обсяги кредитування, безумовно є терміни його погашення. Скористувавшись таблицею 3, можна побачити як впливає термін погашення на обсяги іпотечного кредитування.

Тож, за даним періодом найбільшу частку складають довгострокові іпотечні кредити у відсотковому співвідношенні, приблизно 86-91% від загальної суми.

Таблиця 3

Динаміка та структура обсягів іпотечного кредитування за термінами погашення в Україні за період 2015-2020 рр.

Роки	Усього, млн. грн.	у тому числі за строками					
		до 1 року		від 1 року до 5 років		від 5 років	
		млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
2015	60 215	3 546	5,89	4 502	7,48	52 167	86,63
2016	60 265	3 212	5,33	4 374	7,26	52 679	87,41
2017	38 601	1 659	4,29	2 611	6,76	34 330	88,94
2018	42 308	1 418	3,35	2 517	5,95	38 373	90,7
2019	34 983	733	2,09	2 557	7,31	31 693	90,6
2020	31 324	569	1,82	3 196	10,20	27 559	87,98

Джерело: розроблено авторами на основі [6].

Дані таблиці 2, демонструють, що за досліджуваних період найбільшу частку складають іпотечні кредити від 5 років, тобто довгострокові кредити, а саме 86,63-90,7% від загальної суми наданих кредитів. Найбільший обсяг наданих іпотечних кредитів був наданий у 2016 році – 52 679 млн. грн., у 2020 році обсяги скоротилися і становили вже 27559 млн. грн., а це майже у два рази. Щодо кредитування терміном від 1 року до 5 років, найбільшу частку займають у 2020 році – 10,20%. Іпотечне кредитування до 1 року, тобто короткострокове кредитування становить від 1,82 до 5,89%. Аналізуючи іпотечне кредитування за його терміном, можна зазначити, що найбільшу частку займають довгострокові, після них – кредитування від 1 до 5 років, а найменшу частку становить короткострокове кредитування.

Одним із найважливіших пунктів, як і будь-яку кредитуванні, так і в іпотечному є відсоткова ставка, адже дивлячись на відсоток, майбутній позичальник думає чи скористатися послугами банківської установи чи ні. За даними НБУ, у січні 2021 року середньозважена ефективна відсоткова ставка за новими іпотечними кредитами знизилася, на вторинному ринку вона становила 13,8% (у грудні 2020 році – 14%, у грудні 2019 році – 20,6%), на первинному ринку – 15,9% (у грудні 2020 року – 16,9%, у грудні 2019 році – 21,5%). Можна помітити стрімкий спад відсоткової ставки на первинному та на вторинному ринку [6].

Зараз науковці зазначають такі проблемні аспекти задля здійснення банківського кредитування в Україні: 1) недостатня розвиненість інфраструктури житлового будівництва на ринку житла; 2) довготривала,

непрогнозована, малоефективна та вартісна для кредиторів процедура звернення щодо санкцій на предмет іпотеки; недосконалість нормативно-правової бази, яка б могла регулювати іпотечний ринок в Україні та захищати права і інтереси, як іпотекоотримувача, так і іпотекодавця; 3) неспроможність національної банківської системи працювати за міжнародними стандартами реінвестування; 4) високий рівень недовіри українців до банківської системи [7, с. 208].

Висновки. Розвиток іпотечного кредитування є важливої ланкою в розвитку економіки, а саме: для держави – постійні інвестиції в різні сектори економіки; для банківського сектору – стабільна робота; для позичальника – можливість вирішення проблем з житлом. Отже, іпотека грає велику роль не тільки в економічній сфері, але і в соціальній. На нашу думку, іпотечне кредитування може мати подальший розвиток, але за деяких умов. Однією із умов розвитку іпотечного кредитування має бути більш низька відсоткова ставка, адже у населення немає таких великих коштів, щоб сплачувати такі великі відсотки. Другою умовою є створення державних гарантій економічної безпеки громадян, задля відновлення довіри населення до банківського сектору в Україні. І останнє що за чим потрібно слідкувати, це первинний ринок нерухомості, його варто зробити більш прозорим та контролювати будівництво, захищати права інвесторів. Виконуючи саме такі умови, іпотечне кредитування буде мати майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губа М. О., Губа О. І. Сучасний стан іпотечного кредитування в Україні. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2018. №8. С. 55-62.
2. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 № 898-IV. URL: <https://cutt.ly/hYgCYru>
3. Державна служба статистики: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Фінансова статистика: навчальний посібник / А. З. Підгорний, Т.В. Погорєлова. – К.: ФОП Гуляєва В.М., 2020. – 204 с.
5. Погорєлова Т.В. Статистическая характеристика кредитной деятельности банков Украины / Міжнародні економічні відносини та світове господарство/ Науковий вісник Ужгородського національного університету. Вип. 19. Ч.2., Ужгород, 2018. – С. 137-144.
6. Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua>
7. Побочая Е. П., Моль Я. А. Тенденції розвитку іпотечного кредитування в Україні. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2019. №2. – С. 202-210.
8. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 7

Частина I

**Одеса
2021**